

„APROB”
/semnat/
Maia BĂNĂRESCU
Avocatul Poporului
pentru drepturile copilului

RAPORT
PRIVIND VIZITA PREVENTIVĂ
PENITENCIARUL PENTRU MINORI NR.10 GOIAN

17-18 mai 2021

Raportul a fost elaborat de

angajații Direcției drepturile copilului din cadrul Oficiului Avocatului Poporului:

- *Tamara TENTIUC, Șef direcție, Direcția drepturile copilului OAP*
- *Veronica ZMEU, consultant principal, Direcția drepturile copilului OAP*
- *Andrei LUPUȘOR, consultant superior, Direcția drepturile copilului OAP*
- *Victor SOLOMON, consultant, Direcția drepturile copilului OAP*

A. INFORMATII GENERALE DESPRE VIZITĂ

În conformitate cu prevederile art. 1, 11 lit. j), 17 și 24 alin. (2) din Legea cu privire la Avocatul Poporului nr.52/2014, dispozițiile pct. 8 din Regulamentul de organizare și funcționare a Oficiului Avocatului Poporului aprobat prin Legea nr.164/2015 și acțiunea 1.9., subacțiunea 1.9.5 din Planul Direcției drepturile copilului pentru anul 2021 privind: ”Monitorizarea implementării recomandărilor-cheie înaintate în Raportul tematic privind evaluarea respectării drepturilor copiilor aflați în detenție în legătură cu urmărirea penală sau executarea pedepsei” a fost efectuată o vizită preventivă la Penitenciarul pentru minori nr.10 GOIAN (*în continuare P-10*).

Scopul vizitei:

Vizita a avut drept scop evaluarea nivelului de implementare a recomandărilor Avocatului Poporului pentru drepturile copilului privind asigurarea respectării drepturilor copiilor aflați în detenție în Penitenciarul pentru minori (Centrul de detenție pentru tineri și minori). În scopul asigurării dreptului copilului de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește, opiniile copilului urmând să fie luate în considerare ținând-se seama de vârsta sa și de gradul său de maturitate, prevederi reglementate în art. 12 al Convenției ONU cu privire la drepturile copilului.

Standarde de monitorizare:

- 1) Convenția ONU cu privire la drepturile copilului
- 2) Recomandările Comitetului ONU pentru drepturile copilului 2019
- 3) Comentariul General nr. 2 (2002): Rolul instituțiilor naționale independente pentru drepturile omului în promovarea și protecția drepturilor copilului
- 4) Comentariul General nr. 5 (2003): Măsuri generale de punere în aplicare a Convenției privind Drepturile Copilului (art. 4, 42 și 44, paragraful 6)
- 5) Comentariul General nr. 8 (2006): Dreptul copilului la protecție împotriva pedepselor corporale și a altor forme de pedeapsă crude sau degradante (art. 19; 28, paragraful 2; și 37, inter alia)
- 6) Comentariul General nr. 10 (2007): Drepturile copilului în justiția juvenilă
- 7) Comentariul General nr. 12 (2009): Dreptul copilului de a fi ascultat
- 8) Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante din 1987, precum și rapoartele Comitetului European pentru Prevenirea Torturii (CPT) privind situația din Republica Moldova;
- 9) Rezoluția CES nr.663 C (XXIV) din 31/07/1957 privind Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților;

- 10) Recomandarea Comitetului de miniștri ai statelor membre, referitoare la Regulile penitenciare europene REC (2006)2;
- 11) Rezoluția ONU nr.43/173 din 09/12/1988 privind Principiile pentru protecția persoanelor aflate sub orice formă de detenție sau închisoare;
- 12) Rezoluția ONU A/RES/57/199 din 18/12/2002 privind Protocolul opțional la Convenția împotriva torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante;
- 13) Regulile ONU de la Beijing privind Ansamblul regulilor minime cu privire la administrarea justiției pentru minori;
- 14) Codul de executare / Statutul Executării pedepsei de către condamnați.
- 15) Normele CPT;

NOTĂ: Aspectele relatate în Raportul de vizită descriu exclusiv situația din perioada monitorizării!

B. INFORMAȚII GENERALE DESPRE INSTITUȚIE

Penitenciarul nr.10 Goian, este amplasat în municipiul Chișinău, comuna Ciorescu, satul Goian. Este un penitenciar de tip semiînchis, unde își execută pedeapsa deținuții minori. Plafonul de detenție a penitenciarului constituie 60 locuri. La momentul vizitei, în P-10 erau deținuți 35 minori, cu vârsta cuprinsă de la 15 la 20 ani.

Instituția dispune de 3 blocuri: 1 bloc administrativ, 1 bloc locativ de detenție, 1 bloc locativ nou de detenție în proces de construcție (spre finisare), alte încăperi auxiliare.

Blocul locativ de detenție pentru minori este constituit din patru nivele - celulele de detenție (care sunt amplasate la etajul trei (12 celule) și etajul patru (12 celule), unitatea medicală, sala de studii, biblioteca, blocul alimentar cu ospățarie. În subsolul blocului sunt amplasate atelierele de dezvoltare profesională pentru persoanele deținute.

Blocul locativ nou de detenție care se află în proces de construcție, având o capacitate de detenție de 97 persoane.

C. COOPERAREA

Administrația P-10 a manifestat deschidere și cooperare pe durata vizitei. Angajații OAP nu au avut restricții la accesul în instituție, registre și spațiile de detenție. Angajații OAP au discutat cu Directorul interimar al P-10, angajații și minori deținuți din instituția penitenciară.

D. CONDIȚIILE DE DETENȚIE

În cadrul vizite de monitorizare au fost văzute toate celule, inclusiv, baia și wc-le.

Spațiile de locuit sunt amplasate la etajele 3 și 4 al blocului locativ. În fiecare celulă sunt plasați câte 1-3 minori. Este de remarcat absența fenomenului suprapopulării, fapt ce corespunde standardelor internaționale și naționale privind respectarea spațiului personal pentru fiecare deținut.

În cadrul discuțiilor, copiii au menționat că se plasează în celule reieșind din dorința proprie și interesele acestora, fapt ce face posibilă diminuarea conflictelor dintre deținuți, asigurând și a stare psiho-emoțională bună a acestora.

Fiind vizitate celulele, s-a constatat în multe din ele lipsa mobilierului necesar, cum ar fi: dulapuri, noptiere sau că acestea sunt deteriorate. Condiții de detenție sunt nesatisfăcătoare, saltele, pernele sunt murdare, deteriorate și urât mirositoare, fiind raportate și cazuri de infecții (furuncule) sau alergii din cauza bacteriilor. Totodată, unii deținuți au menționat că primesc perne, abia după 3-4 luni de la sosirea în instituție.

Spațiile comune (coridoarele) după ora 22.00 (ora de stingere) nu sunt iluminate, din care cauză, copiii deplasându-se prin întuneric către baie sau wc, frecvent își cauzează diferite leziuni corporale.

În multe celule s-a depistat lipsa produselor de igienă personală. Minorii au menționat că nu primesc necesarul pentru igiena personală (săpun, pastă și periuța de dinți, detergent, șampon, hârtie igienică, etc.), acestea fiindu-le oferite doar o singură dată la jumătate de an.

Avocatul Poporului pentru drepturile copilului a remarcat că minorii nu au suficiente haine și încălțăminte, acestea fiind uzate și nu corespund anotimpului și condițiilor climaterice. Totodată, administrația instituției penitenciare a comunicat că copiii nu primesc haine și încălțăminte din surse bugetare ci doar din donații.

Într-o situație și mai dificilă se află minorii ai căror familii nu dispun de resurse financiare sau acei copii care nu au familie sau rude pentru a le procura și trimite colete cu produsele de igienă personală și haine precum și alte necesități.

Urmare a discuțiilor au fost identificate mai multe impedimente în realizarea deplină a drepturilor minorilor. Copiii au invocat insuficiența alimentației și calitatea joasă a acesteia, lipsa unui meniu diversificat și adaptat la necesitățile de creștere și formare a copiilor, lipsa fructelor din meniul zilnic. Unii copii s-au plâns de reacții alergice la lactoză, fapt care nu este cunoscut sau este ignorat de administrația penitenciarului. De asemenea, au menționat și lipsa apei potabile de calitate.

Foto_OAP_P-10_18/05/2021

E. CONDITIILE DIN BLOCURILE SANITARE

Urmare a inspectării blocurilor sanitare de la etajul III și IV a blocului de locuit, reprezentanții Direcției drepturile copilului au observat mai multe aspecte:

- prezența dușurilor de tip deschis, și lipsa intimității în cazul dușurilor și Wc-urilor
- gradul de uzură înalt al echipamentelor sanitare sau nefuncționarea lor (robinete deteriorate, din care cauză apa fierbinte mereu curge, iar în încăpere se formează condensare)
- sistemul de ventilare nu funcționează
- tencuiala de pe suprafețe cade din cauza umezelei din încăpere
- accesul copiilor la apa caldă centralizată fiind doar 2 zile în săptămână, ceea ce este inadmisibil pentru condițiile igienice a copiilor în special în perioada caldă a anului
- din cauza insanitariei în bai și wc-uri persistă mirosuri specifice
- lipsa condițiilor igienice (prezența deșeurilor în wc-uri, lipsa unor utilaje de încălzire a apei pentru necesitățile minorilor, lipsa utilajelor necesare pentru efectuarea curățeniei)
- lipsa substanțelor de igienizare și dezinfectare a suprafețelor din băi și wc-uri

În acest context, manifestarea unor eforturi conjugate, în vederea renovării blocului sanitar urmează a se înregistra include în agenda priorităților de activitate ale instituției penitenciare. Demers care privește, atât componenta structurală, cât și componenta dotării blocului sanitar cu: toalete, cabine de duș, boilere (care vor permite accesul zilnic la apă caldă).

În acest context, lipsa instalațiilor corespunzătoare și a obiectelor de igienă, periclitează sentimentul de demnitate umană a copiilor deținuți, incomodează evoluția personalității, afectează în mod direct dreptul la viață privată care în consecință pot produce sechele psihologice asupra acestora. Doar condiții de detenție compatibile cu respectarea drepturilor copilului,

raportate la interesul superior al acestuia sporește crearea unui climat favorabil dezvoltării personalității.

Se necesită întreprinderea măsurilor de urgență întru îmbunătățirea condițiilor materiale de detenție a minorilor aflați în custodia statului.

Foto_OAP_P-10_18/05/2021

F. ACTIVITĂȚILE OCUPATIONALE ȘI DE REINTEGRARE

La momentul vizitei, orele de studii se desfășoară online, în sala de studii. Se observă că în clasă lipsec materialele informative, manuale, rechezitele necesare, precum și alte necesități care ar favoriza însușirea mai lesne a materiei dar și pentru buna desfășurare a procesului educațional.

Foto_OAP_P-10_09/04/2021

Urmare a vizitelor efectuate și a discuțiilor cu minorii, s-au constatat mai multe probleme în realizarea ***dreptul la educație a minorilor deținuți***. În cadrul convorbirilor atât copiii cât și

administrația instituției penitenciare au comunicat că orele sunt organizate în format online pentru deținuți. Copiii, au susținut că conexiunea la internet este slabă fapt ce duce la întreruperea sau amânarea lecțiilor sau neînșușirea materiei predate. Lecțiile amânate din cauze tehnice nu sunt recuperate ulterior. În cadrul discuțiilor cu deținuții s-au constatat situații în care copii nu frecventează lecțiile din motiv că sunt implicați în alte activități (curățenie în cameră, baie, pe teritoriu, etc). În același timp, minorii au declarat că profesorii nu le dau teme de pregătit pentru lecția următoare, astfel nefiind evaluat gradul de înțelegere a materiei dar și formarea unor competențe educaționale. În procesul de monitorizare a respectării dreptului la educație a copiilor aflați în custodia statului, a fost depistat un minor de 15 ani care nu este încadrat în procesul educațional din cauza tergiversării transferului actelor necesare de la o altă instituție penitenciară. Totodată, s-a invocat că predarea orelor are loc doar în limba română, în pofida faptului că în instituție sunt și minori vorbitori de limbă rusă.

Totodată, minorii vorbitori de limba rusă au declarat că nu dispun de suficiente cărți în limba rusă, iar cele din bibliotecă sunt vechi, fapt care se califică ca unul din criteriile de discriminare.

Copiii care au finalizat ciclul gimnazial, nu-și pot continua studiile la ciclul liceal. De menționat că probleme de acest gen au fost contatate și anterior iar pentru remedierea situației APDC a înaintat un șir de recomandări care se regăsesc în rapoartele tematice¹ elaborate la acest compartiment, precum și în rapoartele anuale, însă, care până în prezent rămân nesoluționate.

Copiii nu sunt asigurați cu rechizite școlare necesare pentru desfășurarea orelor și pregătirea temelor pentru acasă.

O altă constatare gravă este și faptul reclamat de copii că pe parcursul anului de studii nu li s-a predat istoria, cu toate că pentru această disciplină, la final de an, este stabilit și examen.

Se atestă că unii copii nu sunt încadrați nici în procesul educativ sau cursurile de formare profesională și nici în câmpul muncii.

Copiii nu dispun de echipament sportiv necesar pentru antrenamente sau pentru a petrece util timpul liber.

Este de remarcat faptul pozitiv pe care copiii îl apreciază și anume că aflându-se în această instituție ei au avut posibilitatea să beneficieze de mai multe cursuri de dezvoltare profesională, cum ar fi frizer, bucătar, cizmar, etc. Copiii au afirmat cu certitudine că aflându-se la libertate ei vor profesa aceste meserii pe care le-au însușit. Totodată copiii au menționat că și-ar dori să urmeze și cursurile de lacătus-auto, mecanic-auto, sudor, dar, care în prezent, nu sunt desfășurate în instituția penitenciară.

În concluzia celor menționate, la compartimentul realizării dreptului la educație al copiilor precizăm că fiecare copil aflat la vârsta școlarizării obligatorii are dreptul la un nivel de educație

¹ http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2020/09/Respect_drept_copil_detentie_14.09.2020-.pdf

corespunzător nevoilor și abilităților care să-l pregătească pentru întoarcerea în societate. Iar cei care doresc să-și continue studiile inclusiv și superioare, la fel, trebuie să le fie create condiții pentru realizarea acestui drept.

Potrivit art. 28 din Convenția ONU cu privire la drepturile copilului dar și a Regulilor de la Havana statul trebuie să depună toate eforturile pentru a facilita accesul copiilor aflați în detenție la programe educaționale adecvate. Educația trebuie asigurată în afara instituțiilor de detenție, în școli publice atunci, când acest lucru este posibil și, în orice caz, de către profesori calificați prin programe integrate în sistemul educațional al țării astfel, încât după eliberare copilul să își poată continua studiile fără dificultăți.

G. DREPTUL LA ÎNTREVEDERI SI FAMILIE

În contextul crizei pandemice, administrația instituției penitenciare cât și copiii au declarat că vizitele au fost interzise, dar menținerea contactului cu familia, rudele, comunicarea cu aceștia are loc prin intermediul apelurilor telefonice cu durata de 20 minute dar și prin intermediul software-ului Skype.

La acest compartiment, Ombudsmanul Copilului a atestat unele impedimente privitor la realizarea **dreptului la familie a minorilor**. Unii deținuți au relatat că nu au posibilitatea să telefoneze acasă din cauza lipsei cartelei speciale pentru telefon, iar alții au declarat că scrisorile adresate familiilor lor nu au fost expediate, acest lucru având un impact semnificativ de negativ asupra stării psiho-emoționale a copilului aflat în detenție.

În acest context, în scopul realizării depline a dreptului de a comunica cu familia, Avocatul Poporului reiterează recomandările înaintate la începutul perioadei pandemice cu privire la examinarea oportunității de a fi mărit numărul discuțiilor telefonice din contul vizitelor care nu se efectuează în această perioadă de criză pandemică.

Totodată, Ombudsmanul Copilului constată că acești copii minorii nu sunt antrenați în activități, programe eficiente de resocializare pentru a fi reintegrați cu succes în societate/comunitate aceștia ajung să nu posede elementarul de cunoștințe de interacțiune cu mediul social.

O situație alarmantă o reprezintă grupul de copii care nu au pe nimeni în comunitate, nici familie și nici rude. Ajungând în libertate, fără studii finisate, fără loc de muncă, lipsă de experiență, lipsa surselor de venit, lipsa suportului material, financiar dar și psihologic, urmat de lipsuri și probleme, comit iarăși infracțiuni, fapt pentru care fiind condamnați revin în penitenciar, mediu deja cunoscut, cu reguli oarecum acceptate și asumate de către minori, iar penitenciarul devine pentru ei unicul mediu „normal” de existență. Lipsa perspectivei, a oportunităților sociale, oricât de modeste, a locurilor de muncă și stigmatizarea socială sunt problemele declarate cel mai des de copiii care au fost eliberați și care s-au întors în instituțiile de detenție.

Avocatul Poporului pentru drepturile copilului îndeamnă statul să revadă mecanismele naționale de protecție și integrare a copiilor care au ispășit pedeapsa penală, astfel încât acestea să corespundă cerințelor lor vitale, pentru a deveni membri activi ai societății. Statul trebuie să elaboreze un mecanism de protecție, pe lângă cel de control post-detenție, instituit prin Instituția Națională de Probațiune, pentru a ajuta copiii vizați să se integreze mai ușor în mediul social.

H. ASPECTE PRIVIND ASISTENȚA MEDICALĂ

În cadrul discuțiilor, copiii au enunțat mai multe probleme ce țin de respectarea **dreptului la sănătate**. Unii copii au spus că frecvent au dureri de cap, spate și dinți, dereglări ale somnului, dar nu sunt examinați de medicii de profil. Au fost copii care au reclamat probleme de ordin psihiatric, neurologic, menționând că anterior, aflându-se la libertate au primit tratamentul corespunzător dar în instituția de detenție nu sunt examinați și nici nu li se oferă careva tratament. Pentru orice problemă de sănătate li se oferă doar pastile pentru durere de cap. Solicitarea de a fi transferați în cadrul instituției penitenciare nr. 16 Pruncul, pentru investigații și tratament, le este, de regulă, refuzată sau ignorată.

Totodată, copiii au menționat că adresându-se cu careva probleme de sănătate la medicul din instituție, nu sunt informați clar și pe înțelesul lor asupra problemei de sănătate pe care o au și tratamentul pe care este necesar să-l urmeze ducând astfel la nerespectarea dreptului pacientului de a fi informat.

Se atestă încălcări a prevederilor referitor la informarea părinților despre problemele de sănătate a copiilor, acesta devenind și mai acută, în perioada pandemică.

Conform art. 26, 27, 28, 37, 40 din Convenția ONU cu privire la drepturile copilului și a Regulilor de la Beijing tinerii cazați în instituții de detenție vor primi ajutorul, protecția și întreaga asistență pe plan social, educativ, profesional, psihologic, medical și fizic care le poate fi necesară în funcție de vârstă, sex, personalitate și în interesul dezvoltării lor armonioase, iar în contextul vizitei efectuate s-a constatat încălcarea acestor reguli și prevederi.

I. UZUL DE FORTĂ SI MIJLOACE/ ALTE INCIDENTE

În primul trimestru al anului 2021, OAP a înregistrat 15 incidente cu implicarea minorilor din P-10, precum: ridicarea obiectelor interzise, automutilarea, sancționare disciplinară, deterioarea imobilului, echimoze și leziuni, arsură termică, minor cu leziuni adus de poliție, aplicarea forței fizice pentru nesupunere, violență între minori.²

Potrivit administrației P-10, angajații instituției penitenciare nu au aplicat mijloacele speciale sau forța în ultima perioadă. Conflictele apărute sunt rezolvate prin discuții și compromisuri.

² <http://ombudsman.md/news/siguranta-in-sistemul-penitenciar-in-perioada-ianuarie-martie-2021/>

În cadrul audierilor, reprezentanții Direcției drepturile copilului, conform informației din sintezele operative, au întrebat minorii despre cauzele automutilărilor sau leziunilor, însă aceștia au negat vehement că s-ar fi automutilat sau că ar avea careva probleme, deși informațiile operative susțin contrariul.

Avocatul Poporului pentru drepturile copilului este îngrijorat de numărul mare de incidente cu minorii care se află în instituțiile penitenciare și la care se atestă leziuni corporale cauzate în circumstanțe și motive necunoscute. Este de menționat că în asemenea situații, de către instituția de detenție, examinarea acestor cazuri se limitează doar la documentarea incidentului și acordarea asistentei necesare, iar faptul că minorul subscrive „că nu are pretenții către administrație” reprezintă pentru instituția de detenție, cel mai important temei de a nu iniția examinarea cauzelor. De asemenea, incertitudini din care apar întrebări sunt și explicațiile minorilor, referitor la proveniența leziunilor, spre ex. căderea de pe patul de la et.II, lovituri de pat, masă, calorifer, etc, ceea ce pot fi considerate afirmații naive și necredibile.

Tolerarea în continuare a acestei situații duce la agravarea stării de vulnerabilitate a copiilor, expunându-i mai multor forme și situații de risc și abuz asupra acestora. Avocatul Poporului pentru drepturile copilului considera că pentru excluderea oricăror interpretări nejustificate, în scopul diminuării acestui fenomen și prevenirii pe viitor, se necesită o examinare detaliată a fiecărui caz în parte, cu întreprinderea măsurilor care se impun, și responsabilizarea celor care se fac vinovați.

J. MECANISMULUI DE PROTECȚIE FAȚĂ DE ABUZ ȘI NEGLIJARE

În cadrul audierilor, copiii au reclamat că sunt abuzați de către alți copii. Frecvente sunt și cazurile în care minorii sunt amenințați, umiliți sau înjosiți, agresați verbal de către angajații instituției penitenciare. Copiii care au fost victime ale abuzului nu beneficiază de evaluare și asistență psihologică. Totodată, în urma examinării registrelor de leziuni și automutilări, s-a constatat că nu toate cazurile de abuz se raportează sau sunt înregistrate și examinate corespunzător iar aceasta denotă lipsa *mecanismului de protecție față de abuz și neglijare* a copiilor, în perioada aflării în instituția de detenție. În aceste condiții se atestă încălcarea prevederilor 19 și 39 din Convenția ONU cu privire la drepturile copilului.

Lipsește până în prezent mecanismul de depunere a plângerilor despre care fapt anterior a atenționat APDC, CpPT și DPT a OAP. Aceasta îi descurajează pe copii să denunțe cazurile de încălcare a drepturilor, făcându-i și mai vulnerabili în situația în care se află.

În contextul celor menționate, s-a constatat un regres în respectarea drepturilor copiilor din instituția penitenciară vizată în contextul crizei pandemice. Reprezentanții Oficiului Avocatului Poporului vor monitoriza și în continuare îndeplinirea recomandărilor Avocatului Poporului pentru drepturile copilului prin prisma recomandărilor Recomandările Comitetului ONU pentru drepturile copilului precum și a altor instituții de protecție a drepturilor copilului, recomandări

care se regăsesc și în rapoartele anuale, tematice, alternative ale Avocatului Poporului pentru drepturile copilului.

În cadrul discuțiilor, copii deținuți au susținut că în procesul de judecată au beneficiat de asistență juridică garantată de stat dar nu sunt mulțumiți de calitatea acesteia, menționând că avocatul deseori nu face cunoștință cu materialele dosarului, nu discută preventiv cu copilul pentru a înțelege unele aspecte sau detalii importante pentru proces. Copiii invocă că nu le este acordată consultanța necesară pentru a înțelege mai bine drepturile de care pot dispune în cadrul procesului și acțiunile pe care trebuie să le întreprindă. Avocații deseori se prezenta doar formal sau nu se prezintă deloc la proces, în acest mod, copiilor fiindu-le încălcat dreptul de **acces liber la justiție**, a dreptului la servicii calitative și a dreptului la opinie.

Unii copii nu cunosc termenul la care au fost condamnați, nu sunt informați pe înțelesul lor cu privire la aspectele care îi vizează, precum drepturile procesuale, dreptul de contestare, de depunere a cererilor pentru eliberare condiționată, pedepse alternative, etc. În instituție lipsesc materiale informative utile și pe înțelesul copilului iar cele plasate sunt scrise mărunt și nu sunt relevante. Toate acestea în ansamblu, denotă încălcarea **dreptului la informare** a copilului.

Potrivit articolului 40 din Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, statele-părți recunosc oricărui copil suspect, acuzat sau dovedit că a comis o încălcare a legii penale, dreptul de a fi tratat într-un mod de natură să favorizeze simțul său de demnitate și al valorii personale, să întărească respectul său pentru drepturile omului și libertățile fundamentale ale altora și să țină seama de vârsta sa ca și de necesitatea de a promova reintegrarea copilului și asumarea de către acesta a unui rol constructiv în societate. În acest scop și ținând seama de dispozițiile pertinente ale instrumentelor internaționale, statele-părți trebuie să garanteze că orice copil suspectat sau acuzat de o încălcare a legii penale are cel puțin dreptul la garanțiile următoare:

- să fie presupus nevinovat până ce vinovăția sa va fi stabilită legal;
- să fie informat prompt și direct de acuzațiile care i se aduc sau, dacă este cazul, prin intermediul părinților săi sau al reprezentanților legali și să beneficieze de asistență juridică sau de orice altă asistență corespunzătoare pentru pregătirea și prezentarea apărării sale;
- cauza sa să fie examinată fără întârziere de către o autoritate sau o instanță judiciară competentă, independentă și imparțială, după o procedură echitabilă conform prevederilor legii, în prezența asistenței legale sau a oricărei alte asistențe corespunzătoare și dacă acest lucru nu este considerat contrar interesului superior al copilului, datorită în special vârstei și situației sale, în prezența părinților săi sau a reprezentanților legali;

- să nu fie constrâns să depună mărturie sau să mărturisească că este vinovat, să interogheze sau să facă să fie interogați martori ai acușării și să obțină aducerea și interogarea de martori ai apărării, în condiții de egalitate;

- dacă se dovedește că a încălcat legea penală, să poată face apel cu privire la decizie și la orice măsură luată în consecință, în fața unei autorități sau instanțe judecătorești superioare competente, independente și imparțiale, conform legii;

- să fie asistat în mod gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba utilizată;

- viața sa personală să fie în mod deplin respectată în toate fazele procedurii redată prin prisma audierilor în condiții prietenoase, amenajarea camerei de audieri conform standartelor, prezența psihologului în procesul de audieri, etc.

Orientările Consiliului Europei privind justiția în interesul copilului³ ghidează cu titlul de recomandare privind modul în care ar trebui tratați copiii în contextul justiției juvenile sau al altor proceduri judiciare: copiii trebuie să aibă acces la justiție și la procedurile judiciare, la consiliere și reprezentare juridică și trebuie să le fie garantat dreptul de a fi ascultați și de a exprima opinii personale; trebuie evitate întârzierile nejustificate, procedurile trebuie organizate într-un mod adaptat copilului.

L. CONCLUZII/ RECOMANDĂRI:

1. În conformitate Comentariului General Nr. 10 (2007) a Comitetului ONU pentru drepturile copilului, copiii aflați în conflict cu legea, inclusiv copiii recidiviști, au dreptul de a fi tratați în moduri care le promovează reintegrarea și asumarea copilului de un rol constructiv în societate. Arestarea, reținerea sau detenția unui copil poate fi utilizată doar ca măsură de ultimă instanță.

2. În conținutul *Observațiilor finale privind cel de-al treilea raport periodic al Republicii Moldova*, adoptate în cadrul reuniunilor 1600 și 1602 din 27 și 28 noiembrie 2017 de către Comitetul împotriva torturii, se accentuează că „Republica Moldova trebuie să-și intensifice eforturile pentru a aduce condițiile din locurile de detenție la standardele internaționale, cum ar fi Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (*regulile Nelson Mandela*), inclusiv prin asigurarea condițiilor materiale și de igienă adecvate pentru deținuți, inclusiv iluminare naturală și artificială suficientă, sisteme de canalizare și instalații sanitare adecvate, inclusiv veceuri și dușuri, încălzirea celulelor, ventilare suficientă, calitatea și cantitatea adecvată a mâncării, așternuturi, paturi și obiecte de igienă personală, îngrijire medicală, activități în aer liber și vizite ale membrilor familiei”.

³ Orientările Consiliului Europei privind justiția în interesul copilului, adoptate de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, 17 noiembrie 2010;

3. Condițiile precare din blocurile sanitare: uzura vizibilă, apropiată de deteriorare, prezența dușurilor de tip deschis, persistența unui miros specific, absența unor utilaje corespunzătoare de încălzire a apei, sunt contrare art.3 CoEDO.

4. Administrația Națională a Penitenciarelor urmează să fortifice procesul educațional în instituțiile penitenciare pentru a asigura continuitatea învățământului ciclului la treapta liceală.

5. Administrația Națională a Penitenciarelor urmează să fortifice eforturile sale în scopul de a favoriza menținerea legăturii copiilor condamnați și preveniți cu familia în contextul realităților pandemice și prevenirii infectării minorilor cu SARS-CoV-2.

6. Administrația Națională a Penitenciarelor va efectua o acțiune amplă de monitorizare a sistemului medical, în scopul de a eradica carențele stabilite în special ce țin de asigurarea continuității tratamentelor pentru bolile de până la privarea de libertate și de a racorda sistemul la standardele internaționale.

7. Administrația Națională a Penitenciarelor va efectua operațiuni de modificare a bugetului instituției penitenciare în scopul de revizuire a rației alimentare în conformitate cu necesitățile de creștere a copiilor, introducerea în alimentația zilnică a fructelor și legumelor proaspete, precum și asigurarea acestora cu îmbrăcăminte și încălțăminte.

8. Înlocuirea ușilor din celule, cu unele confecționate dintr-un material rezistent. Izbirea în uși relevă conduite agresive din partea deținuților, o revărsare emoțională.

9. Ministerul Justiției va întreprinde măsuri necesare pentru finalizarea construcției noului bloc al Penitenciarului nr. 10 Goian, în vederea asigurării de condiții adecvate pentru copiii preveniți.

10. Pentru asigurarea unui proces echitabil, copilul bănuit sau învinuit de încălcarea legii penale trebuie să poată participa eficient la proces. Prin urmare, el trebuie să înțeleagă natura acuzațiilor, consecințele și pedepsele posibile astfel încât să-și poată ghida reprezentanții, să poată înainta recuzări, prezenta succesiunea evenimentelor, lua decizii adecvate cu privire la probe și probatoriu etc., de aceea se propune a întreprinde măsuri pentru sporirea calității reprezentării din partea avocaților încadrați în asigurarea asistenței juridice garantate de stat.

11. A elabora cadrul normativ necesar și pertinent pentru diversificarea posibilităților asigurării contactului cu familia, utilizând performanțele tehnice contemporane.

12. Avocatul Poporului pentru drepturile copilului condamnă dur orice conduită de tolerare a acțiunilor de automutilare, violență între sau față de deținuți, etc. solicitând ca serviciul medical, cu atragerea specialiștilor de profil psihiatric, neurologic dar și implicarea nemijlocită a psihologului, să trateze profund această vulnerabilitate, identificând și germenii unor asemenea comportamente în rândul minorilor deținuți.